

DUBROVČANIN IVAN STOJKOVIĆ I PARIŠKO SVEUČILIŠTE

André TUILLIER, Pariz

U arhivu Pariškog sveučilišta, koji se nalazi u sastavu knjižnice Sorbonne, pohranjena su dva dokumenta o dubrovačkom dominikancu Ivanu Stojkoviću koji je između 1417. i 1422. godine studirao u glavnom gradu Francuske.¹ Potrebno je istaknuti da ta dva važna dokumenta osvjetljavaju ličnost ovog uglednog Dubrovčanina iz prve polovice 15. stoljeća, koji je, kao što je poznato, odigrao vrlo značajnu ulogu na koncilu u Baselu (1431–1449.) i pripremio put zbližavanju Grka i Latina na saboru održanom u Ferrari i Firenzi (1438–1439.).

Dva zapisa o Ivanu Stojkoviću u već spominjanom arhivu knjižnice pariške Sorbonne uzeta su iz „knjige prokuratora” englesko-njemačke nacije na Pariškom sveučilištu. Dubrovčanin Ivan Stojković je kao Hrvat pripadao baš toj četvrtoj naciji, koja je na Pariškom sveučilištu okupljala predavače i studente porijeklom s Britanskog otočja, iz njemačkih krajeva i pripadnike srednje i istočne Evrope. Radi boljeg razumijevanja potrebno je objasniti podjelu predavača i studenata Pariškog sveučilišta u srednjem vijeku na četiri nacionalne grupe. Osim englesko-njemačke „četvrt” nacije, kojoj je, kako smo vidjeli, pripadao i naš Ivan Stojković, na Pariškom su sveučilištu postojale još tri nacije: francuska, pikardska i normanska. Ova podjela na četiri grupe-nacije utvrđena je još u prvoj polovici 13. stoljeća.² Od tog razdoblja svaka nacija ima svojeg izabranog prokuratora koji upravlja poslovima svoje nacije, predstavlja je pred sveučilišnim, crkvenim i svjetovnim vlastima i vodi zapisnike statutom predviđenih skupova.

1 Za podatke o životu i radu Ivana Stojkovića vidi A. KRCHNAK, *De vita et operibus Iohannis de Ragusio*, Romae (Lateranum), 1960, VI–110 str. Kronološke podatke, koje autor donosi, treba na nekim mjestima pobliže odrediti.

2 O postanku četiriju nacija na Pariškom sveučilištu vidi A. TUILLIER, *La notion romano-byzantine de „studium generale” et les origines des nations dans les universités médiévales*, Bulletin philologique et historique (jusqu'à 1610) du Comité des Travaux historiques et scientifiques, Année 1981, str. 7–27. Što se tiče englesko-njemačke nacije na Pariškom sveučilištu, ona se najprije nazivala engleskom jer je u 13. stoljeću većina studenata potjecala s Britanskih otoka. Ali kad oni od 14. stoljeća malo po malo napuštaju Pariz, zamjenjuju ih studenti iz germanskih zemalja, srednje i istočne Evrope. Otuda i naziv englesko-njemačka nacija.

Prvi zapis o Ivanu Stojkoviću u „knjizi prokuratora” englesko-njemačke nacije na Pariškom sveučilištu datiran je 13. studenoga 1421. godine.³ U to vrijeme dubrovački dominikanac već četvrtu godinu boravi u francuskom glavnom gradu jer je u Pariz stigao u proljeću 1417. godine.⁴ Izvori nam omogućuju da pratimo njegovu sveučilišnu karijeru. Na temelju pismenog svjedočanstva, o kojem ćemo kasnije govoriti,⁵ može se sa sigurnošću zaključiti da je Ivan Stojković postigao stupanj magistra i doktora teologije 5. studenoga 1420. Dakle, kada nalazimo prvi zapis o Ivanu Stojkoviću u arhivu englesko-njemačke nacije, on je već godinu dana nosilac stečenih sveučilišnih naslova. Međutim, čini se da dominikanski teolog iz Dubrovnika tada još nije dovoljno poznat u pariškim intelektualnim krugovima, što potvrđuje i prvi zapis o njemu, koji ga navodi tek opisno: *izvjesni dominikanac te* (tj. englesko-njemačke) *nacije* – quidam Iacobita de eadem natione.⁶ Ivan Stojković je, kako nam je poznato, pripadao redu svetog Dominika.

Unatoč svemu, prvi zapis o slavnom dominikancu iz Dubrovnika nije bez važnosti jer je on, kako iz zapisa vidimo, bio pozvan na proslavu englesko-njemačke nacije, koja se održavala 16. studenoga svake godine. Taj se datum podudara s liturgijskom proslavom sv. Edmunda Richa, nekadašnjeg pariškog profesora i canterburyjskog nadbiskupa koji je umro u progonstvu 16. studenoga 1240. i proglašen zaštitnikom englesko-njemačke nacije na Pariškom sveučilištu.⁷

Opisna rečenica kojom je u sveučilišnom arhivu označen Ivan Stojković ne dovodi u sumnju identitet ovog hrvatskog redovnika jer je on u vrijeme tog prvog zapisa o njemu zacijelo jedini magistar teologije reda svetog Dominika u krilu englesko-njemačke nacije na spomenutom sveučilištu.

Može biti iznenađujuće što Ivan Stojković u to vrijeme (1421.) nije bio poznatiji. Ali kako je pripadao redu braće propovjednika, Ivan Stojković nije, bez sumnje, redovito posjećivao skupštine svoje nacije. Prosjački redovi dominikanaca i franjevacima imali su poseban položaj unutar pariškog sveučilišnog staleža s kojim su od polovice 13. stolje-

---

3 Usp. H. DENIFLE – E. CHATELAIN, *Liber procuratorum nationis Anglicanae (Alemanniae) in Universitate Parisiensi II. Ab anno MCCCCVI ad annum MCCCCLXVI*, Parisiis, 1897, str. 285.

4 Stojković je došao u Pariz zahvaljujući novčanoj potpori (stipendiji) senata Dubrovačke Republike. Usp. S. KRASIĆ, *Congregatio Ragusina OP (1487–1550)*, Romae, 1972, str. 155, br. 14.

5 Vidi niže str. 39–40.

6 Usp. H. DENIFLE – E. CHATELAIN, *nav. dj.* Stojković je, čini se, već imao važan položaj na Teološkom fakultetu Pariškog sveučilišta jer je 16. lipnja 1421. u ime istog sveučilišta čestitao svojem kolegi Ivanu Courtecuiseu, koji je upravo bio izabran za pariškog biskupa. Usp. A. KRCHNAK, *nav. dj.*, str. 9 i 66.

7 O životu sv. Edmunda Richa i njegovom sukobu s engleskim kraljem Henrikom III. vidi W. WALLACE, *Life of st. Edmund of Canterbury from original sources*, London, 1893, XLIV–638 str. i C. H. LAWRENCE, *St' Edmund of Abingdon. A Study in Hagiography and History*, Oxford, 1960, X–340 str.

ća kao i sa svjetovnim teolozima često dolazili u sukobe.⁸ Dominikanci i franjevci imaju odvojene rezidencije; dok su franjevci bili smješteni u samostanu Cordeliers, dominikanci su bili nastanjeni u Ulici Saint-Jacques, južno od Sorbonne, zbog čega su ih nazivali *jakobincima*. Ivan Stojković je također morao stanovati u Ulici Saint-Jacques i bilo je potrebno njegovo promaknuće u stupanj magistra teologije kako bi s njegovim prisustvom na Pariškom sveučilištu bili upoznati članovi englesko-njemačke nacije. U pravilu, u radu skupštine spomenute nacije sudjelovali su predavači i studenti koji su svoje akademske naslove stekli na fakultetu „artium” (slobodnih umijeća), bez kojih nisu mogli ni studirati ni predavati na tri viša fakulteta Pariškog sveučilišta: teološkom, medicinskom i pravnom. Poznato je da se, osim rijetkih izuzetaka, od kandidata za sveučilišne naslove na tri spomenuta fakulteta tražio stupanj magistra „artium”.⁹ Ivan Stojković je, kao što smo vidjeli, stigao u Pariz 1417. godine kao bakalareus teologije. U to vrijeme bilo je isključeno da netko postigne sveučilišni naslov iz teologije bez prethodnog naslova magistra „artium”. Poznato je da je ovaj ugledni dominikanac iz Dubrovnika prije toga studirao na sveučilištu u Padovi, ali nije sigurno da je u istom gradu postigao naslov magistra „artium” i bakalaureat iz teologije.¹⁰

Svakako da u tom objašnjenju leži odgovor na pitanje zašto je Ivan Stojković prije postizanja titule magistra i doktora teologije na Pariškom sveučilištu 5. studenoga 1420. godine ostao nepoznat englesko-njemačkoj naciji, čiji su profesori i studenti stekli svoje akademske naslove u gradu na obalama Seine, ali čim se aktivno uključio u njezin rad, nametnuo se svojim kolegama i studentima svojom bogatom kulturom i izvanrednom ličnošću. Stoga i nije iznenađujuće da mu šest mjeseci nakon proslave blagdana sv. Edmunda (16. studenoga 1421.) Pariško sveučilište povjerava misiju kod pape Martina V. i cara Sigismunda kako bi pripremio sabor koji je papa trebao sazvati u skladu sa željama izraženim na općem saboru u Konstanzu.¹¹ U toj misiji Stojkovića prati kolega Filip Mareschal, magistar „artium” i bakalareus kanonskog prava, član francuske na-

8 Prvi sukob između svjetovnih teologa i prosjačkih redova izbio je sredinom 13. stoljeća. Taj je sukob duboko obilježio život tadašnjeg Pariškog sveučilišta. Usp. M. M. DUFEIL, *Guillaume de Saint-Amour et la polémique universitaire parisienne 1250–1259*, Paris, 1972, XXXII–467 str. Porazom svjetovnjaka, koje je osudio papa Aleksandar IV. (1254–1261.), taj sukob nije završio, nego se kasnije ponovno rasplamsao.

9 Naslov „magister artium” bio je zapravo obavezan za studente koji su željeli nastaviti studij na teološkom fakultetu.

10 Ivan Stojković studira u Padovi između 1414. i 1417. Usp. L. GARGAN, *Lo studio teologico e la biblioteca dei Domenicani a Padova nel tre e quattrocento*, Padova, 1971, str. 58. i 166. Prema informacijama ovog autora, naš je Dubrovčanin u tom gradu ubrajan među magistre teologije, ali zbog osobitosti svakog sveučilišta magisterij iz Padove nije dozvoljavao svojem nosiocu da predaje na nekom drugom sveučilištu. Zbog toga je i Stojković morao postići naslov magistra i doktora pariškog teološkog fakulteta jer je jedino na taj način mogao predavati na Pariškom sveučilištu i zasjedati na skupovima svoje nacije.

11 Koncil u Konstanzu završava u travnju 1418. i u skladu sa zaključcima dekreta *Frequens*, koji je Sabor prihvatio na svojem 39. zasjedanju 9. listopada 1417. godine (MANSI, *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio*, sv. XXVII, st. 1159 B–E), papa Martin V. obavezao se da će u roku od pet godina sazvati novu sinodu u Paviji.

cije na istom sveučilištu.¹² Da bi ispunili povjereni zadatak, izaslanicima su bile potrebne vjerodajnice, pa je Ivan Stojković uputio molbu nadležnim sveučilišnim vlastima. Njegova je molba izričito navedena u „knjizi prokuratora” englesko-njemačke nacije, što je drugi zapis Pariškog sveučilišta o uglednom Dubrovčaninu.

2. svibnja 1422. Ivan Stojković podnosi molbu sveučilišnim vlastima svoje nacije da mu izdaju potvrdu o stupnju magistra i doktora teologije, kao i preporuke potrebne za izvršavanje misije kod pape i njemačkog cara.¹³ Ti su dokumenti sačuvani „in extenso” u rukopisu sveučilišne knjižnice u Baselu, rukopis E 11 k, fol. 328. Dokumenti koji se odnose na misiju Ivana Stojkovića datirani su 13. svibnja 1422. godine, što odgovara njegovoj molbi koju je deset dana ranije podnio i koja je spomenuta u „knjizi prokuratora” englesko-njemačke nacije Pariškog sveučilišta.¹⁴

Poslije 2. svibnja 1422. više ne nalazimo Stojkovićevo ime u arhivu spomenute nacije, što nije nimalo iznenađujuće jer je naš Dubrovčanin po želji Pariškog sveučilišta hitno napustio glavni grad Francuske kako bi ispunio povjerenu mu misiju. Poznata nam je važna uloga koju je ovaj hrvatski teolog odigrao na sinodi u Paviji i Sieni (1423–1424.), što je ujedno bila priprema na koncil u Baselu. U to vrijeme Ivan Stojković je već u vezi s kardinalom Julijanom Cesarinijem, s kojim se zacijelo upoznao za vrijeme studija na Padovanskom sveučilištu.¹⁵ Kada je kardinal Cesarini bio imenovan papinim zastupnikom na saboru u Baselu, zadužio je našeg Stojkovića da u njegovoj odsutnosti predsjedava koncilskim sjednicama.¹⁶ Uloga dubrovačkog dominikanca na tom koncilu pripada povijesti.

Između 1435. i 1437. godine Ivan Stojković vodio je poslanstvo Baselskog sabora Ivanu VIII. Paleologu i ekumenskom patrijarhu Josipu II. u Carigrad kako bi zajednički pripremali ujedinjenje istočnih i zapadnih kršćana.¹⁷ Budući da je bio rodom iz Dub-

---

12 Usp. A. KRCHNAK, *nav. dj.*, str. 9. Iako manje poznat od Stojkovića, Filip Mareschal bio je utjecajna ličnost tadašnjih sveučilišnih krugova. Kao prokurator svoje nacije, godine 1420. dobio je zadatak da od Charlesa VI. izmoli potvrdu povlastica Pariškog sveučilišta nakon potpisivanja ugovora iz Troyesa (21. ožujka 1420.) kojim je Francuska predana Englezima. 18. travnja 1424. postigao je licencijat iz kanonskog prava, a 1431. godine sudjeluje u postupku protiv Ivane Arške. Usp. H. DENIFLE – E. CHATELAIN, *Chartularium Universitatis Parisiensis IV. Ab anno MCCCLXXXIII usque ad annum MCCCCLII*, Parisiis, 1897, *passim*.

13 H. DENIFLE – E. CHATELAIN, *Liber procuratorum nationis Anglicanae* etc. II, st. 289–290.

14 A. KRCHNAK, *nav. dj.*, str. 9–10. Stojković je sa svoje strane od prokuratora englesko-njemačke nacije zatražio željene isprave, koje mu je i izdao rektor Pariškog sveučilišta.

15 O životu kardinala Cesarinija v. H. FECHNER, *Giuliano Cesarini (1398–1444) bis zu seiner Ankunft in Basel am. 9 September 1431*, Diss. Marburg, 1907, 115 str; P. BECKER, *Giuliano Cesarini*, Kallmünz, Lassleben, 1935, 101 str; E. F. JACOB, *Giuliano Cesarini*, Bulletin of the John Rylands Library Manchester, sv. LI, 1968–1969, str. 104–121. Cesarini, koji je studirao u Padovi, došao je u taj grad 1417. godine, dakle u godini kada se Stojković iz Padove preselio u Pariz. Nešto stariji od Cesarinija, Stojković je postao njegov teolog.

16 Cesarini je prvih godina rada Sabora obavljao različite misije, tj. do raskida Baselskog sabora s rimskim prvosvećenikom.

17 A. TUILIER, *La mission à Byzance de Jean de Raguse, docteur de Sorbonne, et le rôle des Grecs dans la solution de la crise conciliaire*, Bulletin philologique et historique (jusqu'à 1610) du Comité des Travaux historiques et scientifiques, Année 1979, str. 137–152.

rovnika, koji je u to vrijeme mjesto političkih i vjerskih susreta tih dvaju svjetova, hrvatski je teolog bio predodređen da ispuni povjerenu mu misiju.¹⁸ Ivan Stojković je najvjerojatnije vrlo dobro poznao grčki,¹⁹ a uz to je bio zaokupljen problemom jedinstva kršćanskog svijeta. Njegovi su pogledi u tome dobro poznati i njegova *Rasprava o Crkvi* (Tractatus de Ecclesia), koja je 1983. tiskana u izvrsnoj obradi F. Šanjeka, A. Krchnaka i M. Biškupa,²⁰ omogućuje nam da smjestimo njegove vjerske poglede na mislenu liniju Gersona i drugih velikih teologa 15. stoljeća. Četiri stoljeća kasnije vidimo utjecaj tih misli u djelu J. J. Strossmayera koji će biti također pristaša zbližavanja katoličkog Zapada i pravoslavnog Istoka.

Zbog važne misije, koju je morao obaviti, Ivan Stojković nije dugo boravio u Parizu, ali unatoč tome nije ostao nezapažen u glavnom gradu Francuske. Čim se uključio u rad sveučilišnih foruma, njegova je izuzetna ličnost ubrzo privukla pažnju sveučilištara. Poznavajući Stojkovićevo djelovanje na Pariškom sveučilištu, ne može nas iznenaditi što o njemu nalazimo trag u „knjizi prokuratora” englesko-njemačke nacije u 15. stoljeću.

---

18 O značenju Dubrovnika, smještenog između Istoka i Zapada, v. B. KREKIĆ, *Dubrovnik (Raguse) et le Levant au Moyen âge*, Paris 1961, *passim*. Autor na poseban način pokazuje kako je Ivan Stojković iskoristio svoj utjecaj u Baselu da bi dobio povlastice od ugarskog kralja – koji nije nitko drugi nego njemački car Sigismund – u korist svoje domovine koja je na taj način mogla uspostaviti vrlo korisne trgovačke veze s nevjernicima. „Za Dubrovčane je to bila značajna pobjeda jer ih je barem formalno izjednačila s Venecijom, Genovom, Pisom i drugim trgovačkim i pomorskim silama” na Mediteranu. *Isto*, str. 52. Bilo bi uostalom vrlo zanimljivo smjestiti Stojkovićevo carigradsku misiju u sklop evropske politike onoga vremena.

19 Poznato je da je Ivan Stojković donio iz Carigrada vrlo značajnu zbirku grčkih rukopisa, od kojih je većina danas pohranjena u baselskoj sveučilišnoj knjižnici. Usp. A. KRCHNAK, *nav. dj.*, str. 96–97. i L. GARGAN, *nav. dj.*, str. 58, br. 4.

20 IOHANNIS STOJKOVIĆ DE RAGUSIO, *Tractatus de Ecclesia*, ed. cur. F. ŠANJEK, A. KRCHNAK, M. BIŠKUP, izd. Hrvatska dominikanska provincija i Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1983. XXII–339 str. (Croatica christiana fontes I). Tekst je bio neobjavljen do ovog kritičkog izdanja velike vrijednosti. Ivan Stojković ga je sastavio za vrijeme boravka u Baselu u nadi da će tako privoljeti husite na jedinstvo s Rimom.

RESUME

Les archives d l'Université de Paris, conservées à la Bibliothèque de la Sorbonne, présentent deux mentions de Jean Stojković de Raguse, qui devait poursuivre ses études dans la capitale de la France entre 1417 et 1422. Les deux mentions sont empruntées au „Livre des procureurs” de la nation anglo-allemande de l'Université de Paris. En qualité de croate, le Ragusain appartenait effectivement à cette nation, qui regroupait les maîtres et les étudiants originaires des îles britanniques, du monde germanique et de l'Europe centrale et orientale.

La première mention de Jean Stojković remonte au 18 novembre 1421. Son nom figure, en effet, parmi les invités d'honneur pour la fête de la nation anglo-allemande.

Sa deuxième mention est du 2 mai 1422, date à laquelle il demande à sa nation universitaire de lui délivrer l'attestation de son grade de maître et docteur en théologie et les recommandations nécessaires à l'accomplissement de sa mission d'envoyé de l'Université de Paris auprès du pape Martin V et de l'empereur Sigismond.

Du fait des missions importantes qu'il devait remplir, Jean Stojković n'avait pas séjourné longtemps à Paris. Mais il n'était pas resté inaperçu dans la capitale de la France. Sa personnalité exceptionnelle avait rapidement attiré l'attention de ses collègues parisiens, dès qu'elle avait pu se manifester dans les assemblées universitaires. C'est pourquoi elle apparaît dans le „Livre des procureurs” de la nation anglo-allemande de l'Université de Paris au 15e siècle.